

de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek
de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek
de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek

de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek
de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek

2012

de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek
de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek

de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek
de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek

de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek

De Kapellekenskerk Beeldende kunst op straat heet straatbeeld

Kappellekerk

De tentoonstelling loopt
vanaf vandaag dag en
nacht, (eigenlijk overal)
Geen inkom. Geen uitgang
Brussel, BE

Bob Vanden Broeck

“Een museum is geen gebouw, geen instituut. Het maakt het leven van de kunst mogelijk.” Dat schrijft de Franse cultuurfilosoof *Jacques Rancière* in zijn boek *Dissensus* (2010). *Rancière* pleit voor een opheffing van de grenzen tussen kunst en realiteit. De laatste tijd zie je dat vele kunstprojecten deze manier van denken willen omzetten naar de praktijk. Denk aan de met regen overspoelde openbaringen tijdens Manifesta 9, Track, Beaufort04 of DOCUMENTA 13. Nu, mijn recensie behandelt geen van deze grote kunstmanifestaties. Ik zoek het dichterbij huis.

In de tweede week van juli kwam ik buiten in mijn stad Brussel, ergens aan Kapellenkerk, kocht een broodje met veel te weinig groenten en zette me neer op een bank. Het was goed weer. Voor mij hingen tientallen kunstwerken, ik had het niet eens door. De tentoonstelling is zo oud als de straat. Ze loopt nu nog en volgend jaar ook en nog veel langer dan ik leven zal. Maar ik bekeek de werken pas bewust nadat ik mijn broodje opgepeuzeld had. Ik was al aanwezig in de expo nog voor ik haar bezocht. Nochtans, ik zat wel vaker op die bank – sigaretten roken, lezen en met vrienden blikjes bier leegdrinken. Je kent dat wel of ergert je er aan. Bij het eten van mijn broodje lette ik niet op die verf.

Ze stond er al op toen ik er kwam wonen. Had ik er ooit bij stil gestaan? De witte verf was al wat zwarter geworden, de rode bleekte af, sommige zaken werden stelselmatig overschilderd. Nu ja, zoals alles in de stad: een huis wordt gerenoveerd, een andere woning wordt gekraakt. Een krantenwinkel wordt een nachtwinkel, nieuwe naamkaartjes onder de deurbel.

Wat ik wel jammer vond en wat me opviel – na het doorslikken van de laatste kruimel – waren de dikke roze letters “I LOVE YOU FOREVER” die iemand had gespoten over een tekening die ik mooi vond. Die tekening verbeeldde een naakte vrouw. Ik hield van de ruwe stenen die haar huid zo kwetsbaar maakten. Alsof de voegen in de muur als een net over haar heen lagen. Een vlinder. Je voelde dat de muur, waarop treinen zich voortsleepten en geluiden uitstootten als gemartelde violen, elk moment kon gaan barsten. “I LOVE YOU FOREVER” werd die avond nog beantwoord met “DON’T BELIEVE EVERYTHING YOU READ”, in gele verf. En de vrouw verdween, voor altijd onder een luid geschreeuw.

Verder hing er nog een *paste up* van een pelikaan die een kikker opat. De kikker kreeg hij niet doorgeslikt. Dat kwam omdat de kikker wel met zijn hoofd in de bek zat, zijn poten hingen echter nog uit de bek en knepen de keel van de pelikaan dicht. Ook had iemand enorme ogen geschilderd links op de muur. De tekening leek om de hoek verder te gaan, maar dat kon ik niet zien vanop de bank. Het was speels en ik vroeg me af hoe ik over de inhoud van die beelden in hemelsnaam iets zou kunnen schrijven.

En ik dacht aan *Jimmy Durham* die naar aanleiding van zijn tentoonstelling deze zomer in het МНКА een publiek gesprek gaf, in Cinema Zuid te Antwerpen. Hij zei dit: “Ik blijf ontkennen dat beeldende kunst gelezen moet worden als een visuele metafoor. Jammer genoeg is dit de manier waarop wij denken. Wanneer we niet langer apen waren maar mensen werden, werd zien ook plots denken. Sindsdien doet alles wat we zien ons ook meteen aan iets denken. Zo ontwikkelde de taal, bijvoorbeeld, als een symbolisch systeem. Maar dit is niet waar beeldende kunst vandaan komt. Alleen in Europese kunst kreeg kunst een gelijkaardige linguïstische dimensie, wat zich heel slecht heeft getoond voor de kunst, bij het beluisteren van muziek wat het betekent. Muziek is gewoon muziek. En dat is ook hoe beeldende kunst zou moeten zijn”.

Street Art slaagt erin die westerse blik te doorboren. Het is voor de ogen, wat muziek is voor de oren. Dat komt omdat ze zich afspeelt in het moment. Net zoals een live optreden, waarbij het geluid uitsterft en nooit meer terug komt in die vorm, zo is ook Street Art onderhevig aan alles wat op haar inspeelt vanaf dat ze ontstaat. Van conservatie is op straat geen sprake. Het gaat net om de interactie met de locatie.

En dan waren er nog die *tags* op die muur. Ik vond ze irriterender dan ‘duivenstront’. Voor kladderaars, voor idioten, ... Na een tijdje stond de muur vol van mooie tekeningen en minder lelijke, lelijke en heel lelijke krabbels. De meeste mensen linken graffiti nog altijd met jeugdige rebelseid.

Deze beweging is al lang niet meer zo eenduidig ‘anti’ of ‘anarchie’ als de beweging die zich verzette tegen het inpalmen van de publieke ruimte door de reclame-industrie, The New York School. Gelukkig maar. Het interessante aan het uitzicht van de straten vandaag is de mengeling van *tags* en andere ingrepen, de spanning tussen intentie en receptie ervan. We zien enerzijds nog steeds het verzet tegen, anderzijds is de uitgestoken hand naar de publieke ruimte al langer ingeburgerd dan vandaag.

Street Art is vandaag de kunstvorm die het woord ‘protest’ belichaamt. Een protest is ergens tegen – tegen de stad en de door bedrijven ingepalmde publieke ruimtes die het individu anonimiseren – maar tegelijk ergens voor.

Denk aan de site van Street Art Belgium: *Street Art Belgium, making Belgium beautiful one piece at a time*. Het is niet omdat deze kunstenaars zich niet volgens de wet gedragen of handelen dat ze daarom ook tegen de samenleving of apolitiek zijn. Illegaal is geen synoniem voor crimineel.

Wie deze beweging analyseert, moet niet alleen oog hebben voor nieuwe ingrepen maar voor de interactie van die ingrepen doorheen de tijd met de omgeving. Dan zie je over, tussen, onder de kunstzinnige ingrepen vaak ook *tags* staan. De toegankelijkheid van de straat maakt natuurlijk dat je veel lelijke, niet interessante zaken ziet. Maar ze horen er evenzeer bij. Het gaat om het straatbeeld, niet om een beeld in de straat.

In augustus zette ik me terug neer op die bank. Bij het schrijven van deze recensie had ik door dat ik helemaal geen kunst gezien had. Ik wandelde terug. Inderdaad geen tekeningen meer, geen plakkers. Niets meer. Bakstenen muur. Een week later, het was een warme week geweest, leek het wel alsof die muur de hitte had uitgezweet in kleur, dat ze haar brandwonden had willen stelpen met lijm, posters en stickers.

En laat net dat zijn wat ik wil zeggen in deze tekst: Street Art slaagt al jaren in wat vele musea, curators vandaag trachten te proberen. Als een kunstwerk, dat vanuit een officiële instantie – bijvoorbeeld een museum – gedeeltelijk of helemaal wordt vernield dan zie je dat het wordt gerestaureerd of dat het tijdelijk wordt onttrokken aan de publieke ruimte. Er wordt ingegrepen, het leven van de kunst kan zijn gang niet gaan. Ook zie je dat het kunstwerk met bijhorende toeschouwers altijd infiltreert in de publieke ruimte, dat ze die ruimte tijdens de begin- en einddatum verstoort. Pas als het museum of de instelling zich onttrekt, als het *event* oplost tussen de kasseien, dan pas kan het kunstwerk met de bewoners van zijn eigen stad spontaan interageren. Dan pas kan ze haar lokale – haar uiteindelijke en enige functie – spontaan volbrengen. Dan pas. Het voelt aan als een corrupte bankier die zijn spaarders trakteert op een pint; de macht mooi verpakt. En na een tijdje vergeten we dat.

Bij Street Art gaat het anders. Ze ondergaat onmiddellijk de ruimte, de tijd. Na een kwartiertje is een poster soms al verwijderd. Haar continue openbaring doorheen eeuwen heeft een gewenning doen ontstaan. Haar illegale karakter is ingeburgerd en mensen vereenzelvigen zich er mee. Want zo vergaat het ook – hoe hard we ook ons best doen met monumenten en paleizen – met het lot van de meeste mensen. Onze sporen worden uitgewist. Wat zien we nog van onze geschiedenis? Ze bestaat in boeken, maar daarbuiten meestal niet. Street Art is een hype omwille van een artistiek discours van de musea. Maar we ervaren ze ook als de realiteit, onze realiteit. Street Art is geen kunstwerk, het is een kunstwerkelijkheid die met ons meeleeft. En dat in mijn straat.